

עיריית תל-אביב:

(רשמה י.א.)

פרטיכל סטנוגרפי

מישיבת ועדת שימור ומורשת שכונות

אשר התקיימה ביום א' - 21.5.2023 בשעה 16.15

נכחו ה"ה:

גב' חן קראוס שמחוני- סגנית ראש העירייה ויו"ר הוועדה

מר חיים גורן- מ"מ וסגן ראש העירייה

הראלה גולן

יעל אטקין

אורית רוזנטל

ירמי הופמן

שרון לנדס

לריסה שניטקינד

מיכל בהרב עוזרד

עובדיה כהן

טל דיין

עדי הוניגמן

שרי ישראלי

ורד וסיליב

על סדר היום:

דברי פתיחה- סגנית ראש העירייה ויו"ר הוועדה- גב' חן קראוס שמחוני.

הצגת הנושא- מ"מ וסגן ראש העירייה- מר חיים גורן.

סבב מיפוי- כל המשתתפים.

דיון – גיבוש תכנית אסטרטגית והמלצות להמשך.

דברי פתיחה- סגנית ראש העירייה ויו"ר הוועדה- גב' חן קראוס שמחוני:

גב' חן קראוס שמחוני:

אחר צהריים טובים.

אני מודה לכולכם שבאתם.

נתחיל בסבב של הצגת המשתתפים.

נעים מאוד, אני חן קראוס שמחוני – סגנית ראש העיר ויו"ר הוועדה לשימור מורשת שכונות העיר.

מר חיים גורן:

סגן ראש העיר.

גב' הראלה גולן:

חברת וועדה, אדריכלית.

יעל אטקין:

מנהלת מחוז תל-אביב – המועצה לשימור אתרים.

גב' אורית רוזנטל:

התחדשות עירונית.

מר ירמי הופמן:

מחלקת שימור.

גב' שרון לנדס:

מנכ"ל עיר עולם ותיירות של עיריית תל-אביב.

גב' לריסה שניטקינד:

מנהלת הארכיון העירוני.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

מנהלת מוזיאון העיר תל-אביב יפו שייפתח בספטמבר הקרוב.

מר עובדיה כהן:

מנהל אגף קהילה דרום.

גב' טל דיין:

מנהלת היחידה לפיתוח דרום תל-אביב.

גב' עדי הוניגמן:

אני אחראית על התחום של תרבות ומורשת מקומית
בדרום העיר, עובדת באגף קהילה.

גב' ורד וסילייב:

אני עוזרת לגב' חן קראוס.

גב' חן קראוס שמחוני:

אני רוצה לפתוח את המפגש הזה ולומר שכאשר
נבחרתי להיות חברה במועצת העיר ביקשתי להקים
וועדה שעוסקת בשימור מורשת שכונות העיר.

אני גדלתי בשכונת יד אליהו בדרום מזרח העיר, וה-DNA של השכונה שלי, הנושא של השכונה
שלי, הגאווה הפרטית, המקום שבו גדלתי. בשכונות שבהן גדלתי יש DNA מקומי מאוד מאוד
משמעותי, ולא פעם הרגשתי שזה נמצא בעיקר אצלי, ולא מספיק יודעים בעיר באיזה שכונות
שוות אני והחברים שלי גרים, ומצד שני הסיפור הזה לא נמצא מספיק ברחבי העיר.

ב-4 השנים כחברת מועצה אני עוסקת בזה. ישבנו עם כל אחד בנפרד לדבר על הנושא הזה, שאם
לדבר בכנות אני מרגישה שהוא לא מספיק מקבל מקום ולא מקבל מספיק הבנה משמעותית. אני
מרגישה שאנחנו יושבים פה סביב השולחן, אני רואה את עיני האנשים פה- שכולם באים, גם אם
זה תפקידכם, אבל באמת מתוך הבנה של המשמעות של הדבר הזה.

לפני כחצי שנה מר חיים גורן העלה במועצת העיר פעם נוספת את הנושא של מורשת השכונות,
ובעצם את הצורך והרצון לחבר את כל תחומי המורשת ביחד, ואת כל התפיסה של כל אחד
מהכיוון שלו, מהראיה שלו, כדי שהסינכרון יקרה ביחד.

חיים, קודם כל המון המון תודה על שהעלת פעם נוספת את הצורך בדבר הזה.

הצגת הנושא- מ"מ וסגן ראש העירייה- מר חיים גורן:

מר חיים גורן:

קודם כל תודה לחן.

באמת יש כאן איזשהו מהלך משותף שלנו.

אני הגעתי לנושא הזה מתוך כך שקודם כל במקצוע שלי אני מורשה לשל"ח, ולכן נושא המורשת חזק בדמי. אמנם אני אחראי בעירייה על דברים אחרים אבל בכל הנוגע לנושא הזה אני כל הזמן עוקב אחרי מה שקורה: מוזיאון העיר עכשיו, וועדת ההיגוי, והייתי בזמנו בוועדת ההיגוי לשביל העצמאות.

בשנה האחרונה התחלתי להשתתף בתכנית של משרד המורשת שנקראת-תכנית קדם. זו בעצם תכנית שמטרתה להעצים את תחום שימור המורשת בישראל, להיות קבוצה של מובילים, של מנהיגים בתחום הזה של איך לשמר את המורשת בישראל. זו תכנית מאוד מעניינת, עם המועצה לשימור אתרים, עם רשות העתיקות, היא תחת אוניברסיטת בן-גוריון –שזה המוסד האקדמי שמלווה אותה.

וכאשר התחלנו לעסוק בנושאים האלה של- מה זה מורשת, איך עושים מורשת, כל התיאוריות והתורות שמאחורי המילים האלה, אחד הדברים שתפס אותי הוא שבעצם בשלטון המקומי, שזה העולם שאני מכיר, מצד אחד יש המון התעסקות בתחום הזה, ומצד שני אין איזושהי תורה סדורה. אין משהו שאומר – מי אחראי בסוף על כל האירוע. מי מתכלל את הסיפור של שימור המורשת, והאם צריך בכלל או לא צריך. מיד נשמע פה את הדברים, כל אחד מהנמצאים פה נוגע בתחום הזה מכיוון אחר. האם צריך ליצור שפה משותפת בדרך כזו או אחרת? אני אקח את זה ממקום שאני כן אחראי עליו בעירייה- תחום הבטחון העירוני. יש תכנית של המשרד לבטחון לאומי שפעם נקראה מניעת אלימות, סמים ואלכוהול והיום זה נקרא הרשות לבטחון קהילתי. יש להם איזושהי יחידה במשרד לבטחון פנים, ויש להם זרועות, ובכל רשות מקומית רלבנטית יש אחראי מתכלל.

הצטרפה אלינו הגב' שרי ישראלי.

גב' שרי ישראלי:

אני שרי ישראלי, ואני מנהלת האירועים, כנסים, הנצחה ומורשת בעיריית תל-אביב, כאשר אני כאן

בכובע של הנצחה ומורשת.

מר חיים גורן:

ושיום.

גב' שרי ישראלי:

זה תחת הנצחה.

מר חיים גורן:

בהצעה שהעלתי לסדר אמרתי- בואו נפתח את הנושא

הזה ונראה, אולי זה נכון לשים פה איזושהי פונקציה

שתקשור את כל הקצוות שנמצאים סביב השולחן הזה, שתחפש את החיבורים ותעצים את הנושא הזה. יש לנו פה כל כך הרבה בעיר, מכל הכיוונים, מכל הדוויות, מכל התקופות, מכל המגזרים, הכל מהכל, המון, המון המון, אבל צריך להביא את זה יותר לידי ביטוי. צריך להנכיח את זה במרחב הציבורי, בקהילה, בחינוך וכו' וכו'.

סיכמנו שנקיים ישיבה משותפת, נתחיל בזה שנשמע מכל אחד כאן מה הוא עושה, איך הוא עושה ואיך הוא רואה את שיתופי הפעולה האלה- האם צריך או לא צריך, ואיך, ולאחר מכן ננסה להגיע לאיזשהן המלצות ותובנות אל מול הנהלת העירייה-איך לקדם את התחום הזה.

סבב מיפוי- כל המשתתפים:

גב' חן קראוס שמחוני:

אנחנו נרצה לשמוע מכל אחד מהנוכחים כאן, מכל

מחלקה, צוות וכו', גם ספרו לנו מה אתם עושים, וגם

איזה ממשקים יש, כדי שנוכל להבין מה הרשת שעובדת כאן.

לצורך הדיון אנחנו מציגים כאן בשקף מספר שאלות מנחות.

מר עובדיה כהן:

אנחנו הקמנו את התכנית לפני מספר שנים, קוראים

לה: תרבות המורשת המקומית בדרום תל-אביב.

אנחנו לא מגיעים מעולם המורשת, זה לא התחום המרכזי שלנו, והנושא של מורשת מקומית הוא פרקטיקה עבורנו כדי לקדם את פיתוח הקהילות.

בדרום תל-אביב יש לזה משנה חשיבות, מכיוון שהשכונות מתמודדות עם אתגרים מאוד מאוד גדולים, והרבה פעמים גם קיומיים, הרבה פעמים, דווקא נוכח החיים עצמם, באיזשהו מקום המורשת נכנסת פה לתפקיד מאוד מכוון, גם בכל הנוגע לקשר לשכונות וגם בנוגע לאופן שבו התושבים תופסים את הערך של היומיום שלהם בשכונות, ובכלל את החיבור שלהם.

הגב' עדי הוניגמן מנהלת כשנתיים וחצי את התחום ואני מציע שהיא תגיד מספר מילים על מה שנעשה.

גב' עדי הוניגמן:

אני אציג מצגת קצרה שכותרתה – תרבות ומורשת
מקומית בשכונות דרום תל-אביב.

מר עובדיה כהן כבר הציג את ההקדמה.

התחום פועל כבר מספר שנים. אני אכן נמצאת פה מעל שנתיים וחצי, עוד מעט שלוש, ואני אספר
קצת על התכנית.

בעצם המטרה היא באמת לעסוק בזהות המקומית כאיזשהו כלי שבונה קהילה.

קצת על המטרות שלנו :

אנחנו מתעסקים בסיפור האישי והשכונתי של שכונות דרום העיר ותושביהן כאיזשהו כלי לביסוס
של זהות מקומית, של תחושת שייכות , של גאווה מקומית, של איזשהו קשר ביני לבין השכונה
שאני גרה בה ואחר כך לעיר שאני גרה בה.

אנחנו מדברים הרבה על יצירה מקומית, מעודדים יצירה מקומית ששואבת מאותה זהות- גם
מתוך השכונות, גם על אודות השכונות.

הגב' חן קראוס פתחה ודיברה פה על ה-DNA המקומי, זה לגמרי מה שאנחנו מנסים לפצח ,
למסגר, לתת לו אופי ואחר כך גם ביטוי, ובעצם זה עוד כלי ודרך לחבר את שכונות דרום העיר
לסיפור של העיר כולה.

אני מציגה פה איזשהו מודל שאנחנו מסתכלים דרכו. בעצם זהות של מקום מורכבת מ-3
אלמנטים- של זמן, מרחב ושפה.

זמן- הכוונה היא לתמונת העבר של השכונה, ציר ההתפתחות שלה, אירועים משמעותיים
בהתפתחות שלה. אם יש לדוגמא, שכונות שהיו שותפות בקרבות 1948, שכונות שהוקמו לפני יותר
מ-100 שנה כמו נווה שאנן ושכונות אחרות, בעצם רצף של אירועים שהביא את השכונה להיות מי
שהיא היום.

מרחב- הכוונה לכל מה שקשור במרחב הפיזי. האם יש מבנים מאוד בשכונה. בהסתכלות
העדכנית- בדרום מערב העיר , באזור פארק החורשות וכו'-יש את רשת בתי הבאר, מי שמכיר. יש
את בית השידור הראשון שנמצא בדרום מזרח העיר. וגם כל הבנייה הפיזית של השכונות, התכנון
שלהן, אם זה תכנית המנורה בנווה שאנן, או השבילים ברמת ישראל ביצרון, או הקשת בקרית
שלום, בעצם המבנה הפיזי של השכונה שמשפיע על המרקם הקהילתי בתוך השכונה ובעצם על
האופי של השכונה.

ושפה- הכוונה בעצם לביטוי של הדברים. אנחנו עובדים המון דרך הכלים האמנותיים
והיצירתיים, תוך שיתוף פעולה עם אגף תרבות וכו'.

כיווני הפעולה שלנו הם :

האחד הוא התשתית המקצועית.

זה איסוף הידע וההנגשה שלו.

מאגר של יוצרים. אנחנו עובדים עם מאגר הולך וגדל.

הסיפור המקומי זה בעצם הקהילה שמספרת את השכונה.

איסוף של סיפורים, של סיפורי שכונה שיכול להיות שהרבה מיושבי השולחן מכירים.

את הסיפורים הקהילתיים שאנחנו עורכים כדי להכשיר תושבים ותושבות להעביר סיפורים בעיר דרך העיניים שלהם. אנחנו כמובן עושים את זה עם "עיר עולם".

את היצירה המקומית מתוך השכונה.

ואת הפסטיבלים, כשדוגמא אקטואלית זה פסטיבל נפגשות בכפר שלם, שמתקיים זו השנה השישית בחודש יוני, כל מי שרוצה ורוצה מוזמנים. מוצגים שם כל מיני פרויקטים שאנחנו עושים.

והנכחה בקהילה ובעיר.

בכל הכיוונים האלה יש עוד דרך לעשות, כמובן אנחנו תמיד בגדילה, אבל הסיפור הזה הוא גם איזשהו אתגר. יש לנו שפה ייצוגית שעבדנו עליה הרבה, יחד עם לשכת הדובר, עם הדוברות ועם כל המעטפת שם. הבול שאתם רואים כאן בתחתית השקף הוא בול נהדר ומושלם, וזה אחד התוצרים שלנו, כדי לנסות לעטוף את הדברים. וגם הקשר השוטף שלנו עם כל היחידות העירוניות כדי להמשיך להפיץ את הדבר הזה. קצת על היחידות שאנחנו אתן בקשר: אנחנו בקשר עם ארכיון העיר, עם מוזיאון העיר, אם מחלקת שימור, עם אגף תרבות, עם מחלקת אמנויות- שלא נמצאים פה אבל אנחנו בקשר אתם, ועם לשכת הדובר.

גב' חן קראוס שמחוני:

תודה, יפה מאוד.

מוצגות כאן השאלות המנחות:

ברמה האישית- מה ההכרות שלי עם הנושא.

מבחינת הנקודתי- מקצועי: מה נעשה היום בגזרתי.

איפה אוכל להשתלב בנושא. עם אילו ממשקים בתוך העירייה ומחוצה לה קיים שיתוף פעולה בנושא כיום.

אילו חיבורים הם רלבנטיים בעיני.

ומי השותפים הרלבנטיים לנושא שאינם בוועדה עדיין.

אני אשמח גם שתתייחסו לשאלות.

וורד אמרה לי שהיא ממש השקיעה ובחרה תמונות מהעיר, והן מוצגות כאן במצגת. שימו לב אליהן. יש כאן תמונה של התקווה, תמונה מהשוק, ותמונה של רדינג.

גב' עדי הוניגמן:

אני הבאתי לכאן כל מיני דברים שיצרנו, ומי שירצה יכול לקחת מהם. יש כל מיני דברים שאנחנו עושים כדי להנכיח את הסיפור הזה של המורשת. מי שרוצה מוזמן לקחת ביציאה.

גב' לריסה שניטקינד:

כל הזמן אני שומעת באמת על השכונות הדרומיות. למה? זה לא נשמע הגיוני.

גב' עדי הוניגמן:

אנחנו אגף דרום.

גב' שרי ישראלי:

באגף דרום חסרים ההיסטוריה וההנצחה וכל מה שהם מנסים להעלות בנושא.

גב' לריסה שניטקינד:

יכול להיות שזה חסר בכל השכונות.

גב' שרי ישראלי:

כנראה שיש שכונות שעושות את זה לבד וזה נמצא, אבל באגף דרום לא היה שום דבר.

גב' חן קראוס שמחוני:

אולי נתייחס בדיון גם לשאלה איך אנחנו מתייחסים לשאר העיר, כאשר אגף דרום מתכללים את מה שקורה שם.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

נעים מאוד, אני מיכל ממוזיאון העיר.

אני אגיד שאם ראינו פה שלוש רגליים של: מרחב, זמן ושפה, ובאמצע מקום, למוזיאון יש בכל הפעולות שלו וגם בתכנון שלו, למעשה 3 רגליים שהן קצת אחרות, והן עלו גם בדברים מקבילים, כשמורשת והיסטוריה זה רגל אחת, אמנות זה הרגל

השנייה וקהילה זו הרגל השלישית, וכל הפעולות שהמוזיאון אמור לעשות אמורות לפעול בתוך המשולש הזה. כשהמוזיאון הוא מוזיאון כלל עירוני, הוא לא לאזור מסוים, הוא גם ליפו. אני לא יודעת כמה זה יעלה פה בשיחה אבל הרבה פעמים, במיוחד בישראל של תקופתנו, כאשר מדברים על מורשת- מדברים על מורשת של איזושהי קבוצה אתנית מסוימת ופחות של קבוצות אחרות, חשוב להגיד שמוזיאון העיר- בתפיסה שלו ובתפקיד שלו- אמור להיות בית לכלל הסיפורים, הדעות, המחשבות, הזכרונות, החלומות של מי שעשו את זה ומי שעושים את הדברים היום, ולכן האוסף שאופייני למוזיאון הזה הוא לא אוסף של חפצים, הוא גם לא אוסף של חפצי אמנות, של יצירות אמנות, אמנם יהיו חפצים בתצוגה אבל הוא אוסף של המורשת הבלתי מוחשית של העיר. כלומר, התפקיד הפעיל של המוזיאון כל הזמן הוא להיות בפעולה של הקשבה, לאסוף את מה שאנחנו קוראים לו- הסיפורים, כאשר יש אוצרת שעובדת כשנתיים רק על איפיון של האוסף הזה, איך הוא יישמר, באיזה מתכונת דיגיטלית, מהם המאפיינים של הסיפורים, קצר הזמן לתאר את זה עכשיו אבל זה מאוד רלבנטי לדעתי לפורום הזה.

כי לדעתי, ואני חדשה בעירייה, אני עוד לא שנה בתפקיד, וגם המוזיאון הוא עדיין מוזיאון במצגת, ולכן נמנעתי מלהביא מצגת, כי אני פשוט לא יכולה יותר לראות את ההדמיות, אני רוצה לראות כבר את הדבר האמיתי. צריך בעצם לאסוף את כל הפעולות הרבות שכבר מתקיימות, וגם בדרום, אבל לא רק, כמו שאמרה הגב' שרי ישראלי ובצדק. וככל שאני מכירה יותר גורמים בעירייה אני מבינה שהעיר כל הזמן אוספת את עצמה, מספרת את עצמה, יש פסטיבלים, יש חוגים, יש קורסים. די לראות את כמות הקורסים שנעשו רק בבית אריאלה – על סיפורים מקומיים. להיות בעצם המקום שמשמר את הדבר הזה ומהווה סוג של אוסף לנצח נצחים, שיועד גם לאסוף את הסיפורים, לחבר ביניהם ולייצר סינרגיה שיהיה לה ערך מוסף.

האופן שבו זה פוגש אותי הוא שאני מאוד שמחה על הפורום הזה. אני מכירה חלק מהאנשים, חלק אני לא מכירה, וצריך לחשוב, כאשר העיר החליטה לבנות לעצמה מוסד כזה, איך הוא באמת יכול לשרת את הציבור ואת היוזמות הקיימות, וכמובן גם לפתח יוזמות חדשות בשביל לשמר את המורשת, כאשר הכלים שלנו הם גם כלים אמנותיים, כלומר זה יכול להיות ספרות, ווידאו, אמנות פלסטית וכן הלאה, אבל זה פתוח לגמרי גם לאדם פרטי שכותב את הסיפור שלו או הקליט את עצמו וכן הלאה.

מבחינת שיתופי פעולה, הרצון הוא לעבוד עם כל המינהלים. כרגע ברמת ההתנסויות של המוזיאון, וכאמור המוזיאון עדיין בהקמה, יש לנו התנסויות- גם במינהל חינוך, בעיקר עם בתי הספר העל יסודיים, אנחנו משתפים פעולה עם "פסגה" לפיתוח תכניות למורים, עובדים עם מורי של"ח על איזושהי יוזמה חדשה. בתחום החינוך זה החלק הזה, ואנחנו מנסים עכשיו לגעת גם בתחום של הקדם יסודי-גנים וגילאים צעירים. בהקשר הזה, בתוך מינהל קהילה יש הרבה מאוד גורמים שאנחנו מתחילים לגשש אתם, לעבוד אתם- גם "שש"ת ילדים", גם "אורבן-95", ובכלל כל הנושא הזה של שיתוף ציבור והקשר בין מורשת לבין אקטיביזם, כלומר איפה בא לידי ביטוי מה שקראנו לו בשקף הראשון- העתיד, יש ערך לזכרון הנצבר הזה גם כדי באמת ללמוד ממנו ולישם הלאה.

אבל אני ממש בתחילת הדרך ואני מאוד אשמח בהזדמנות זו להושיט יד ולהגיד שהרצון הוא באמת להיות איזושהו גורם שהוא גם יוזם ומניע, אבל הוא גם מתכלל ושומר. כי הרבה פעמים

אנשים אומרים : כן, הייתי כבר בסדנת סיפורים, ואז השאלה היא- איפה החומרים? והאם יש אישור לשמור אותם, לפרסם אותם, להשתמש בהם, להוציא אותם לציבור, ואז בדרך כלל התשובה היא לא. המוזיאון אמור להיות גוף כזה שהוא כמו מחבק את הקיים ואפילו מגביר.

מר חיים גורן: מתי בפועל אמור המוזיאון להיפתח לציבור?

גב' מיכל בהרב עוזרד: גזירת הסרט היא ב-11 בספטמבר. הגב' שרי ישראלי ואני מתכתבות על התאריך.

גב' שרי ישראלי: גם ראש העירייה אמר שזה קצת בעייתי, ואנחנו נלך על התאריך העברי, את זה אמר ראש העירייה.

גב' לריסה שניטקינד: אני לריסה ואני מנהלת הארכיון העירוני. למה העירוני ולא של העירייה? כי הבסיס שלנו הוא כל מיני חומרים שנוצרו תוך כדי הפעילות המינהלית, פעילות מינהלית עוד מהתקופה שהיא הרבה לפני שהוקמה המדינה והוקמה העיר, ויש לנו מסמכים ותצלומים מסוף המאה ה-19. ועוד סיבה לכך שזה מוזיאון עירוני- אנחנו מקבלים אוספים פרטיים, זה יכול להיות מתצלום אחד בודד שמישהו מצא כאשר הוא עבר דירה, ועד לאוספים שמפקידות משפחות שהן צאצאים של מייסדי העיר, או כל מי שנגע או עבר פה בעיר ויש לו נגיעה כזו או אחרת.

יש לנו גם ספריה בתוך וליד הארכיון, שהיא כולה מתבססת על החומרים ומהחומרים על העיר, וגם זה מהווה חלק מהארכיון.

הלקוחות שלנו הם כולם- החל מעובדי עירייה. פחות ילדים ותלמידים, מבחינת כוח אדם אנחנו לא כל כך מותאמים לתכניות לילדים, והלקוחות שלנו הם יותר סטודנטים לתארים מתקדמים.

גב' שרי ישראלי: זה פחות נגיש לציבור.

גב' לריסה שניטקינד: לא. הארכיון הוא פתוח לגמרי.

גב' שרי ישראלי: הוא פחות מוגש.

אני יכולה להגיד למשל שאנחנו חונכים את מרכז דוהל, ולא מצאו חומרים בארכיון.

גב' לריסה שניטקינד:

זה לא שהוא לא נגיש. מה שנוצר ונשמר- קיים, אני
וודאי לא מתכוונת להגיד שיש את כל מה שנוצר

במסגרת הפעילות העירונית.

הפעילות שלנו מחולקת ל-2, וחשוב להגיד את זה: האחת - פעולה של הובלה ושל מדיניות לניהול
מידע שוטף. נמצאים כאן סגני ראש העיר, ואתם יודעים כמה אנחנו דורשים, ושוב נחזור ונדרוש-
להתחיל לתייק את הדברים מרגע יצירת המסמך, כולל גם מידע דיגיטלי, גם כתמיכה בפעילות
מינהלית על פי דרישת החוק, אבל על זה אנחנו מבססים את הארכיון בסופו של דבר. ויש לנו מה
שיש לנו, וזה לא מושלם, אבל יש לנו את מה שיש לנו בגלל שאלה בשנות ה-20, ה-30 וה-40 של
המאה הקודמת כבר הבינו את חשיבות הדבר.

מה שמעניין אותנו כאן זה החלק של הארכיון ההיסטורי, ששם באמת נמצאים אותם מסמכים
שגם אתם כרגע מייצגים, רובד ההנהלה הגבוה, יחידות מיוחדות וכו'.

והחלק השני זה כל מה שאנחנו מקבלים, מחפשים ומפקידים אצלנו. אנחנו לא עושים את זה
בדיוק כמו "יד ושם", בגלל בעית במשאבים, אבל בהחלט כאשר פונים אלינו אנחנו מקבלים.

התרמה שלנו בחלק של הארכיון ההיסטורי היא בכך שאנחנו קודם כל מנהלים את האוספים
ואנחנו יודעים לטפל בהם, ואנחנו פרטנרים מאוד מאוד טבעיים של כל מה שקשור בפרויקטים
שהם: קודם כל משתמשים בחומרי הארכיון, ושנית- יוצרים חומרי ארכיון. למשל, הגוף הנפרד
שהקמנו- ארכיון אור קולי, שם, כאשר מישו יוצר איזושהו אירוע- יש חובת הפקדה- להפקיד את
החומרים הדיגיטליים יחד עם החוזים וכו', כאשר אנחנו נותנים את כל המעטפת בצורה
המקצועית. אנחנו יכולים לקבל דוחות, חוזים, הסכמים וכל מה שצריך, והיחידות חייבות
להפקיד.

לצערי יש לפעמים פרויקטים שאנחנו יודעים עליהם רק בדיעבד. לדוגמא, לאחרונה היה פרויקט
מטעם הדובר, ודיברנו על זה ובדיוק אתמול היתה ישיבה בעניין. היה פרויקט של איסוף חומרים
מתושבים, ועובדים שלי באו וסיפרו לי שהם ראו משהו, אבל החומר הזה לא הגיע לארכיון. הוא
גם לא בדיוק יכול להגיע כי בעצם מראש לא הכניסו שם את הדרישות להסכמים כאלה ואחרים,
וחבל. השתמשו בזה חד פעמית. אנחנו עכשיו באמת מנסים לראות איך אפשר לאסוף את
התוצרים, ואולי גם לפנות שוב לתושבים, לעשות איזושהי תוספת להסכמים ולראות מה יהיה.

זה לגבי החלק שהעירייה יוצרת שהוא פרויקטים מיוחדים.

מצד שני הרבה מאוד פרויקטים משתמשים בחומרים שלנו. ובתחום זה הרבה מאוד פונים אלינו.
כאשר מאיזושהו מוזיאון או תערוכה פספסו אותנו זה דבר אחד, אבל כאשר יש עכשיו פרויקט
שנועד לקשט זמנית כל מיני מרחבים, בגלל הבנייה ובגלל המרחבים שהופכים להיות ריקים
ומגודרים, גם את זה אחד העובדים שלנו ראה, ואז הקמנו צעקה ושאלנו- למה לא לקשט גם
בחומרים שלנו, במשהו שהוא מתוך העירייה, ולא רק בצילומים אלא גם במסמכים ודברים
נוספים שיש לנו.

לסיכום, אנחנו פרטנר שיכול גם לתת חומרים, גם אמור לקבל משהו וגם לתת אבחנה וחוות דעת מקצועית- החל מכל מה שנוגע להסכמים וחוזים ועד לניהול תוצרים, גם תוך כדי ניהול הדברים וגם לשמירה לדורי דורות.

גב' שרי ישראלי:

אני מטפלת קודם כל בהנצחה : בהנצחה ברחובות, ובהנצחת אמנים בבתים שהם גרים. חוץ מהדברים האלה יש את המחתרות בתל-אביב, יש בעיר 150 שלטים של המחתרות – שמספרים את הסיפור שזה ממש ברמה היסטורית. בזמנו, כאשר התחיל כל הסיפור הזה להתגלגל שאלנו- למה אין בשכונת התקווה, כי כבר אז קידמו דברים של מרכז העיר. ומעבר לזה, כל האנדרטאות שבעיר הן באחריותי. אנדרטאות של גן הבנים, גן הטרור, אנדרטת הטייסים, כל האנדרטאות שבעיר. הרחובות, כפי שאמרתי, הככרות, ולאחרונה נוספו המבנים : מבנה קהילתי.

גב' חן קראוס שמחוני:

שזה גם הנצחה וגם מורשת?

גב' שרי ישראלי:

כן.

גב' חן קראוס שמחוני:

ואני מבינה שזה בעיקר באולמות של שילוט והנחה של ההיסטוריה.

גב' שרי ישראלי:

כן. זה בעיקר בשיום ובהנחה.

גב' חן קראוס שמחוני:

יש לך הרבה כובעים. בכובע הזה שלך יש חיבור אתם?

גב' שרי ישראלי:

ברור.

בכובע הזה של בית העיר-גם להכניס לשם את כל המחתרות, את האנדרטאות ואת כל הסיפורים שיש.

בשנת ה-100 היה את "העיר הנגלית לעין", מחפשים עוד את החומרים או שמצאו אותם?

גב' מיכל בהרב עוזרד:

יש את החומרים, אנחנו רוצים לחדש את הפרויקט.

גב' לריסה שניטקינד:

אף אחד בעירייה עדיין לא לקח על זה חסות. יכולתי לקחת, אבל לשם כך צריך משאבים, צריך לשבת על זה. אני דיברתי על הכל אבל שום דבר לא קרה, ואם אתם רוצים לדבר על דבר שדחוף צריך לטפל בו זה הנושא הזה. מדובר באנשים שהולכים לעולמם ומחכים לתיעוד ומתים בדרך. לדעתי זה פשוט עוול.

גב' שרי ישראלי:

זה עוד יותר גרוע, כי יש אמנים ואוספים שאנשים רק מחכים לתרום אותם ולתת אותם לעירייה- כדי שתשמר את זה, ואין להם למי, אין להם לאן. לארכיון העיר אין את היכולת לעשות את זה.

גב' לריסה שניטקינד:

אנחנו יכולים, אבל אנחנו צריכים לזה משאבים בכל מיני היבטים ומובנים.

מר חיים גורן:

יכול להיות שתעלה השאלה- האם זה צריך ללכת לארכיון העירוני או למוזיאון העיר.

גב' לריסה שניטקינד:

המוזיאון יכול להציג דברים, אין להם אפילו את המערכות הבסיסיות שיש בארכיון כדי לנהל את הדברים. החומר הזה נמשך להצגה במוזיאון ומבחינה זו אין בעיה, אבל זה צריך להכנס למאגרים של הארכיון, כמו שאר החומרים.

גב' חן קראוס שמחוני:

השאלה היא האם נכון לפתוח את הדיון הזה כאן עכשיו.

גב' שרי ישראלי:

אני לא חושבת שנכון לפתוח את זה כאן בדיון, כי זה דיון באמת עמוק. נתתי את הדוגמא של אודיטוריום דוהל- שפשוט בסוף בן אדם פרטי הלך ומצא את כל החומרים כדי לעשות את התערוכה. זה פשוט חבל לעיר שלנו שאין את הגורם הזה שיכול להוציא את החומרים האלה ולעשות את כל מה שדרוש בעניין.

גב' חן קראוס שמחוני:

בהמשך הדיון נדבר באמת על הפתרונות.

גב' לריסה שניטקינד:

אני רוצה להוסיף ולומר שיש באמת הרבה בניינים בעיר שהורסים אותם ומשפצים אותם- על כל החומרים שיש בהם, וגם אם אנחנו יודעים על כך רגע לפני אין לנו מה לעשות.

גב' שרי ישראלי:

חשוב להציף את הדברים- אם כבר דיברנו על ממשקים וחומרים.

גב' שרון לנדס:

אצלנו ב"עיר עולם" אנחנו עוסקים בעיקר בסיפור של חווית המשתמש. כי בסוף בעצם אנחנו מאמינים שאת תל-אביב כדאי להכיר דרך הרגליים, וללכת ולפגוש את האנשים, לראות את הסיפורים ואת המקומות הפשוטים והתל-אביביים היומיומיים. יש לנו מערך סיורים שלם, ואני חושבת שהתפקיד של "עיר עולם" בהקשר הזה הוא בעיקר להביא את הדברים דרך הרגליים, להביא את הלקוחות לראות את כל הדברים האלה שאתם אוצרים ומציגים ומפתחים. זה דבר אחד. יש לנו סיורים, ולדוגמא, אם דיברנו על השכונות- היה לנו איזשהו ניסיון, עשינו פעם סיור אפילו בשכונת רמת אביב הירוקה. אנשים חיים שם עשרות שנים ובאו הרבה מאוד אנשים לסיור בשכונה שבה הם גרים, כי הם רצו להבין את הבפנים, את מה שמאחור, את הפנים, של איך היה וכן הלאה. זה לגבי המורשת של שכונות, ולא חייבים ללכת תמיד רק 5,000 שנה אחורנית.

מר חיים גורן:

זה עונה על השאלה של לריסה- ששאלה למה יש רק בדרום. לשרון יש סיור כמעט לכל שכונה בתל-אביב.

גב' שרון לנדס:

נכון.

ויש לנו גם סיור בעקבות, לדוגמא – בעקבות חנוך לוין בנווה שאנן, בעקבות עפרה חזה בשכונת התקווה, כלומר אנחנו לוקחים את המורשת הזאת ויודעים לשזור את הסיפור דרך הרגליים ולצרוך את זה פיזית במרחב. כי המטרה שלנו היא להזיז אנשים ברגל בעיר ולמשוך מבקרים לעיר.

עוד משהו של מורשת שהוא קצת אחר, ועד עכשיו לא נגענו בזה ספציפית, זה הבתים המארחים. אנחנו מאפשרים לתושבים, כרגע רק ביפו ובשכונת התקווה- שאלה שני פרויקטים שלנו, אנחנו

מאפשרים לתושבים להזמין אליהם הביתה תיירים- ישראלים או זרים, ולספר את הסיפור, לאכול משהו טעים, לשעתיים של פולקלור. זה עוד משהו שהוא סוג של מורשת.

חוץ מזה הקמנו אתר מורשת, חיים גורן דיבר קודם על שביל העצמאות למשל.

אנחנו מנהלים את פארק שרונה. יחד עם המועצה לשימור אתרים יש לנו שיתוף פעולה נהדר: שבת ישראלית וכן הלאה, את כל הסיפור של פארק שרונה אנחנו מנהלים. כך שלפעמים אנחנו אלה שמביאים את הלכות, לפעמים אנחנו מקימים את האטרקציה, ולפעמים אנחנו רק מנהלים את האטרקציה- כמו בשרונה. כך שיש לנו כל מיני נגיעות, כאלה ואחרות, ובעקרון כל מה שמחצין החוצה ומנגיש את העושר הרב תרבותי שיש בעיר הזאת למבקרים, הרי זה משובח.

מר ירמי הופמן:

קודם כל, גם עם חן וגם עם חיים אנחנו עובדים

הרבה מאוד ביחד, ואני רוצה קודם כל לברך על

היוזמה. זה מאוד מאוד חשוב, עד רמה שאנחנו שואלים את עצמנו איך זה לא היה קודם. אולי אני אתחיל מהדגשה של האבחנה בין מורשת מוחשית ובלתי מוחשית, מה שנקרא באנגלית- INTENGABLE ו- TENGABLE.

לגבי המורשת המוחשית יש מתודה ארוכה, ידועה, מוכרת, לגבי הבלתי מוחשית- זה נושא שגם ברמת הניהול העולמית, גם ברמת אונסק"ו, גם ברמה של כל גופי השימור בעולם זה עדיין לא נושא שהוא מאוד מאוד מוסדר. כולם מרגישים שזה חשוב, יש הרבה עשייה, אבל זה לא מאוד מאוד מאורגן ומוסדר. זה לא במקרה שבתוך הגוף העירוני אין גוף שמטפל בזה. אנחנו קצת דוחפים ועושים, אבל זה לא באמת החוזה שלנו.

הנושא השני הוא הנרטיב העירוני. הנרטיב העירוני עד לפני עשור היה נרטיב מאוד ריכוזי. הוא אמר שיש סיפור אחד לעיר ויש אשכנזים שבנו באוהאוס, ובאו מגרמניה, והרבה אנשים לא הרגישו מחוברים לזה. גם היה משהו של הגמוניה, ואני אומר את זה באופן הכי פתוח. אנחנו כבר מזמן לא שם, גם ערים לא צריכות לחשוב כך. יש הרבה סיפורים. כמה שכונות יש בתל-אביב? 58 שכונות או משהו כזה?

גב' מיכל בהרב עוזרד:

70.

גב' חן קראוס שמחוני:

יש גם שכונת "אורות", היא נמצאת בין יד אליהו לכפר שלם.

מר ירמי הופמן:

זה בין נרטיב לריבוי נרטיבים, יש ריבוי קהילות, יש ריבוי סיפורים וכל אחד צריך להרגיש חלק מהעיר

הזאת ולא כמה אתה רחוק מתל-אביב. אתה לא יכול לגור ברובע 9 ולהגיד שאתה גר ליד תל-אביב. אנחנו גם מבינים היום שהם בכלל מקימי תל-אביב מבחינה מסוימת, כל שצריך לחשוב מחדש איך מספרים בכלל את הסיפור של העיר הזאת, וזו שאלה שצריך כל הזמן לענות עליה וכל הזמן להתחדש בה.

ואם אני מדבר ספציפית על הנושא של מבנים לשימור, ואני לא אכנס לזה כי אתם יודעים מה עושים בעיר, אבל אנחנו יותר מבינים היום שלשמר מבנה ולהשאיר אותו AS A, AS IS מונומנט, בלי להכניס לו תוכן אמיתי, לדוגמא בתי הבאר- דבר שמתחיל לעבוד לא רע, והמבנים במתחם ביאליק, אם זה לא בא עם תוכן אמיתי של אנשים – אז מה? אנחנו צובעים, ואחרי כמה שנים אנחנו צובעים עוד פעם.

מר חיים גורן:

כמה מבנים לשימור יש ברשימה סה"כ?

מר ירמי הופמן:

בסביבות 3,500, 5% מהמבנים בתל-אביב.

מר חיים גורן:

זה המספר הגדול ביותר של מבנים לשימור שיש בארץ?

גב' חן קראוס שמחוני:

זה 3,500 מבנים שכבר שומרו? כולם כבר אחרי השימור?

מר ירמי הופמן:

לא.

ויש רשימה נפרדת של עוד כ-400, שהם ברשימת שימור, שהם לא מוכרזים לשימור. ביחס לגודל שטח העיר זה BY FAR הכי הרבה. לצערי זה פער בלתי נתפס. בירושלים, תלוי איך מסתכלים על העיר העתיקה, לא נכנס לזה, זה תלוי בשיטת הספירה.

בפרקטיקה של השימור הדרום נמצא מאחור והמזרח נמצא מאחור. אני עושה הפרדה בין הדרום לבין יפו, כי יחסית יפו, בעיקר יפו ההיסטורית היא בסדר ברמת הטיפול הפיזי.

עבדנו המון ביחד עם כל אחד מכם. עבדנו הרבה מאוד עם מינהל קהילה גם על הנרטיב של ה-INTANGIBLE של יפו, שזו עבודה חדשה שיכול להיות שאפשר להניח אותה על השולחן פה כמצע לדיון. זו פעם ראשונה שאנחנו מציעים איך לתרגם עיר פיזית למונחים שהגדרנו כמורשת

הבלתי מוחשית, ואני חושב שהצלחנו לפצח את זה בקשר ליפו, ויש לפחות מצע קונקרטי לדיון. הוא כמובן פתוח לביקורת, פתוח להערות וכו'.

עבודה שנייה חשובה, אני אגיד כמעט מונומנטלית, היא על רובע 9, וכן יודעת. עוד לא הצגנו אותה. החלק של השימור הוא חלק קטן מזה. החלק המשמעותי הוא הנרטיב של השכונות, של שימור מרחבים- שהוא לא רק שימור מבנים.

גב' הראלה גולן:

זה חלק מתפיסה של שימור, שימור של מבנים חברתיים. כמו מעונות עובדים.

מר ירמי הופמן:

בהחלט.

גב' הראלה גולן:

יכול להיות שזה מה שיקרה בסוף.

מר ירמי הופמן:

אפשר גם לפרק בית אבל לשמר את התוכן הקהילתי שלו.

גב' הראלה גולן:

ביד אליהו יש ממש מרחבים, רואים את זה.

מר ירמי הופמן:

עד כאן כשכבה ראשונה, ואפשר כמובן להכנס לנושאים ספציפיים. יכול להיות שאלה כלים שאפשר לשים אותם. יכול להיות שאלה כלים שחסרים פה. אתם עובדים עם מיכל ואנחנו אמנם עובדים עם מיכל אבל יכול להיות שהייתי כן מציע להכניס אותנו למעגל.

מר חיים גורן:

החינוך עובדים אתכם?

מר ירמי הופמן:

אנחנו עושים תכניות לילדים. מה שמיכל פרטה- אנחנו עושים יותר ספציפית לגבי העיר הפיזית. ללמד ילדים מה זה עיר, כמו שילדים לפני 20 שנה למדו מה זה עץ, מה זה צמח וכו', ללמוד עיר. מגיל צעיר להבין את העיר ואיך היא מתפקדת, כי היא הופכת להיות סביבת הגדילה שלך, מה שיכול

להפוך דורות חדשים לכך שהם יהיו מודעים לסביבה ומודעים סביבתית, ויכולים להשפיע על ההתפתחות של העיר.

גב' אורית רוזנטל:

אני אורית רוזנטל מהמחלקה להתחדשות עירונית, ואני מגיעה ממחלקת שימור, 6 שנים הייתי במחלקת שימור. זה נשמע מעבר בין שני קצוות ובעיני זה לא, זה נראה לי שני צדדים של אותו מטבע שאנחנו חייבים לחבר ביניהם כדי שיקרה פה משהו טוב בעיר.

כמחלקה שממונה על ההתחדשות העירונית אנחנו רואים חשיבות מאוד מאוד גדולה בנושא הזה של הקשר של התושבים למקום, ההבנה שלהם של הערכים המקומיים, אנחנו חושבים שאם נצליח לעשות את זה יש סיכוי הרבה יותר גבוה לייצר התחדשות עירונית שהיא טובה, שהיא מיטבית, שהיא תשאיר את התושבים לאחר מכן במקום שלהם, אנחנו כן חושבים על זה כאיזשהו כלי להתחדשות עירונית בכלל.

הדבר הראשון שעשינו במחלקה, ודיברתי גם עם תמיר, זה נושא התשקיף. בעצם לגבי כל יוזמה להתחדשות עירונית שמגיעה אנחנו עושים איזושהי עבודה מקדימה, אנחנו אוספים את חוות הדעת של כל הגופים בעירייה ומניחים אותן על השולחן לתחילת תכנון, כאשר אני מדברת על תהליך של תב"עות, של פינוי בינוי ושל התחדשות עירונית. ולתוך התשקיף הזה, כחלק מחוות הדעת, הכנסנו את מחלקת שימור כדי לתת את ההתייחסות שלה - אם זה לגבי המבנים, אם זה לגבי ערכים מקומיים כלשהם - בין נופיים, בין מרחביים, בין קהילתיים, והם חלק מהמסמך שיוצא, והוא צריך להיות כלי עבור התושבים כדי להבין מה אפשר לעשות, כדי לייצר להם איזושהי שקיפות, גם עבור היזמים שצריכים לקחת את זה בחשבון, וגם עבור צוותי התכנון, שהם כמובן חלק מצוות העבודה שלנו, שאמורים לקחת את כל מה שכתוב בתשקיף כנקודת מוצא לתכנון. כלומר, הערכים האלה שמחלקת שימור מכניסה לתשקיף הם חלק מנקודת המוצא לתכנון וצריך להתייחס אליהם. זה דבר שמאוד חשוב לנו.

אנחנו עובדים הרבה כמובן מול כל אגף התכנון, מול צוותי התכנון והמחלקה לשימור, וגם הרבה מאוד מול הקהילה, ומעורבים בדברים שהם עושים. לדוגמא הפרויקט בנווה עופר ועוד כאלה ואחרים, כדי לייצר את החיבורים האלה ובעצם לדבר עם הקהילה, הערכים והכוונות של העירייה, ולשמוע מהם את הדברים כאיזשהו צינור.

גב' יעל אטקין:

אני יעל מהמועצה לשימור אתרים, ומנהלת היום את מחוז תל-אביב.

קודם כל אני מאוד שמחה להיות כאן, תודה שהזמנתם אותי.

למרות שאני לא שייכת לעירייה אני חושבת שלמועצה לשימור אתרים יש ממשקי עבודה עם המון המון גורמים בעירייה, גם כאלה ששמעתי את שמם ואמרו לי-כדאי לך לדבר עם עובדיה, ועם מיכל, וכמובן שעם ירמי והמחלקה שלו אנחנו בתקשורת ארוכת שנים - גם ברמה הפורמלית

וגם כמובן בקידום של שימור. אם ירמי דיבר בעיקר על הרבה שימור פיזי ומבנים, באמת בשנים האחרונות השיח הוא של מורשת בלתי מוחשית ואיך מפצחים באמת את הדיון הזה, כי זה עולם ומלואו. כי זה גם קהילות וזה גם תרבויות וזה גם נרטיבים כאלה ואחרים, שכבות של מורשת. ולצורך העניין- בתי כנסת הסטוריים שאפשר למפות אותם די בקלות ברמה הפיזית פה בעיר, אבל אם אני נכנסת פנימה מעניין אותי להבין איך בית הכנסת מסודר, ומה סגנון התפילה בו, ואיזה סידורים יש שם, ואיזה ריהוט, ועוד המון המון דברים אחרים.

יש לנו שיתוף פעולה מדהים עם "עיר עולם". בדיוק לפני שבועיים עשינו סיור במסגרת שבוע שימור אתרים בשכונת התקווה, עם עידו ורותי. אז גם בערוץ הזה. גם בערוץ התכנוני והסטטוטורי וגם בערוץ של הסיורים, הפרסומים, היוזמות והאירועים ועוד המון המון דברים אחרים.

היתרון הגדול של המועצה לשימור אתרים בעצם הוא שאנחנו עובדים הרבה מאוד עם הציבור. כלומר, אנחנו עובדים מלמטה, אנחנו מכירים את האנשים, ערוץ התקשורת אלינו, אתנו ומולנו פתוח לכולם, המיילים שלנו, מספרי הטלפון, הכל נגיש לכל מי שרוצה, לכל מי שיש לו איזושהי יוזמה, ועם החיבורים, הקשרים והאנשים שאנחנו מכירים אנחנו גם יודעים להפנות או לחבר למי שצריך.

אני באמת מאוד מתחברת לכל מה שנאמר כאן בהקשר לצורך לפצח את העניין הזה של המורשת הבלתי מוחשית והשימור הקהילתי- דרך אמנות, דרך יצירה, דרך כל מיני אירועים שעושים ודרך כל הפלטפורמות העירוניות. ואני תמיד גם באה ושואלת, ויכול להיות שטוב שאני מדברת כמעט אחרונה, איפה אנחנו פוגשים את זה ברמה האופרטיבית? איך אנחנו מנסים ליישם את הדברים האלה ולקחת את זה שלב קדימה. יכול להיות שצריך לעשות זאת באמצעות סקרים כאלה ואחרים בהקשר של המורשת הבלתי מוחשית. לאחרונה אני מנסה לעבוד על משהו בשכונת התקווה, ואנחנו כמובן נעדכן את הוועדה ברגע שננסה לפצח גם את זה. והייתי שם בבית דני ופגשתי אנשים מדהימים ונפלאים. ועשיתי סיבוב עם עצמי ברגל וראיתי את האיצטדיון של בני יהודה. ושאלתי את גיא- המנהל של בית דני, זה לשימור? והוא אמר לי שלא. וזה משהו שיש בכל העיר, לא רק בשכונות הדרום ולא רק בשכונות המזרח, כל מיני מוקדים כאלה שהקהילה מאוד מחוברת אליהם, ונראה לי מוזר שאין אולי רשימה, רעיון או איזושהי יוזמה להבין ולהכין את הצד הזה של הדיון, כי בסוף כולנו רוצים לשמר את המורשת, להציל את האתרים האלה, ולא בגלל שהם פאר היצירה האדריכלית.

אנחנו באמת פתוחים לכל שיתוף פעולה, לכל רעיון ולכל יוזמה, ואנחנו באמת יכולים לסייע גם בהיבט הציבורי והפרסומי, ביוזמות משותפות, ודלתנו פתוחה. לפעמים בתקציבים יעודיים לכל מיני יוזמות.

תודה.

גב' הראלה גולן:

אני קצת אספר על עצמי.

אני אדריכלית במקצועי, הייתי בקורס הראשון של

אוניברסיטת תל-אביב לשימור המורשת.

בעוונותי הייתי גם בכנסת ואני הנחתי את ההצעה, גם דרך אילן שלגי, גם שם היינו, והנחנו תקציב לשימור. כי אחת השאלות שאני רוצה לשאול כאן היא- מאיפה יגיעו הכספים? איך אתם מתחלקים ביניכם- מה חשוב יותר? מי מקבל תקציב לזה ומי מקבל תקציב לזה. זו באמת שאלה שגם אני שואלת אותה.

אני מרגישה שהמון דברים אני לא יודעת. נאמר כאן שיש סיורים. אני לא יודעת שיש סיורים בתל-אביב ואני גרה בתל-אביב כבר מספיק שנים, ואני אשמח לדעת את זה ולהביא אנשים.

גב' שרון לנדס:

זה מתפרסם בדיגיתל

גב' הראלה גולן:

יש לי דיגיתל, אבל אני רוצה שגם אחרים ידעו, שלא רק אני אדע. לא יודעים על סיורים. אני יודעת שבימי

הולדת לוקחים מנחה שעורך סיור.

בכלל, הנושא של חינוך לשימור, והייתי מאוד מאוד שמחה שהיו מתחילים מגיל מאוד צעיר לחנך לשימור, מה זה שימור מורשת בכלל, באיזה חומרים משתמשים בשימור בבנייה. אני מראה לאנשים שזה סליקט אבל אנשים לא יודעים את זה, אין להם מספיק מודעות לשימור כאן בכלל. ובתל-אביב יש המון מבנים שמשמרים, ואני מאוד שמחה וזה באמת מחמם את הלב, אבל יש לי הרגשה שהציבור לא יודע. הוא רואה בית יפה והוא לא יודע מה המשמעות שלו, אם זה שימור מבני מבחינה תרבותית, אם זה כמו מעונות עובדים-שזה היה מן מבנה חברתי, או כמו הברוטליזם. לא יודעים, וחבל שאני צריכה להגיע לאוניברסיטה בשביל ללמוד את זה. צריכים איך שהוא לשתף יותר את הנוער בידיעה, כי זה שלנו.

זה מה שאני מרגישה, ואני מוכנה לעזור להשיג תקציבים איך שהוא, לנדנד בכנסת, כי זה חשוב.

מר חיים גורן:

לפני הכנסת, בואו נשכנע את מי שיושב פה – לא רחוק, את מנכ"ל העירייה.

גב' הראלה גולן:

הוא וודאי רוצה לקבל כסף ולהחזיר את הנושא גם לוועדות הכנסת.

אני חושבת שצריכים לחבר לזה אולי את הנושא של תושבים וותיקים. בשבילם זה גאווה שהם משתתפים בעשייה הזאת בתל-אביב. חלקם בסיפורים, חלק מהם גרים במבנים האלה. יש לכם את מר וולוך שאחראי על המחלקה לאזרחים וותיקים, והוא יכול מאוד לעזור בזה.

דיון – גיבוש תכנית אסטרטגית והמלצות להמשך.

מר חיים גורן: אני הייתי שמח אם היינו מעלים נקודה או שתיים לדיון.

גב' חן קראוס שמחוני: תודה רבה על הסבב, ולפני שנפתח את הדיון אני רוצה לציין כמה דברים שעלו וחשוב לי להציף אותם.

דיברנו על צפון העיר, דרום העיר, מרכז העיר, מה מקבל כל חלק. זה שלדרום העיר, ויש לכך סיבה מוצדקת, יש מחלקה שעוסקת בזה, אבל האם שאר שכונות מקבלות מענה הולם וראוי לשימור המורשת שלהם? מה הרגליים של השימור? ממה זה מורכב? החלק המוחשי והבלתי מוחשי כאשר החלק הבלתי מוחשי לאט לאט תופס יותר ויותר מקום. וההנגשה לציבור. חלק מהדברים האלה מונגשים והציבור יודע לגשת אליהם ולצרוך אותם ולהיות חלק מהדבר הזה.

והדבר הנוסף שעלה פה הוא- הרלבנטיות מול אוסף ואוצרות. על פי הראייה שלי זה הדבר. אני לא באה מעולם של שימור והיסטוריה, אני באה מהמקום של-איך הסיפור ההיסטורי רלבנטי לעתיד שלנו כעיר, איך הוא נמצא ביומיום שלנו ואיך אנחנו משמרים אותו. דיברת על איצטדיון בני יהודה, איך אנחנו משמרים את הנכסים הייחודיים של כל שכונה בעיר, מזהים אותם ומשמרים אותם – למען ההמשך, ולמען הגיוון והפסיפס המיוחד של שכונות העיר.

אני יושבת כאן ומרגישה את הצורך ואת ההחמצה נוכח העובדה שזה לא קרה במשך שנה, אבל עכשיו זו הזדמנות לחבר, ולהגיע לאיזושהי הבנה- איך אנחנו יכולים להמליץ לעיר להגיע לכל הגורמים האלה יחד ובעצם ליצור עבודה משותפת- שדרכה נוכל לחבר ולעשות יותר טוב ביחד.

ואני רוצה לפתוח את זה לדיון, ואני רוצה את המוחות שיושבים כאן סביב השולחן לנושא, בין אם זה לגבי דברים שאספנו, ובין לגבי השאלה איך אנחנו מחברים את כל זה.

מר חיים גורן: שמענו פה דברים בהרבה מאוד היבטים, אבל בואו ננסה ללכת הכי אחורנית דווקא, לשאלה הכי בסיסית: בסוף, בשביל מה אנחנו עושים את כל הדבר הזה. מה הצורך, מה מטרת העל של כל הדבר הזה שנקרא מורשת.

לפי דעתי, ואני כמובן אשמח לשמוע את כולם, ואני אתן דוגמא. לאחרונה, בוועדת תכנון ובנייה דנו בנושא של השכונות החדשות בצפון העיר, באזור של כל החולות, שדה דב, 3700, כל השכונות

האלה. ודיברנו על העיצוב הארכיטקטוני, בנייה ירוקה, נגישות, פארקים ציבוריים, מבני ציבור וקהילה, ובאמת הולכות להיבנות שם שכונות יפהפיות. ואז אמרתי שאני רוצה לשאול שאלה את אודי- מהנדס העיר, בהקשר לשרון, ושאלתי אותו: כאשר שרון תצטרך לבנות סיור לשכונה הזאת- מה היא תספר? מה תהיה המורשת של השכונה הזאת? לכאורה אין לשכונה הזאת מורשת, היא כרגע קמה, מה יכולה להיות המורשת שלה?! אבל אני חושב שמורשת זה בעצם שם נרדף לזהות של מקום. ולמה חשוב שיהיה שם משהו? כי ילד שיגדל שם, בשכונות החדשות האלה, עם בניינים מאוד יפים, ופארקים חדשים וחדשניים וכל הסיפור הזה, מה יהיה החיבור שלו למקום? איך הוא ירגיש את זה? בעיני זה חלק מהמרכיבים של איכות חיים. זה לא רק שיש לו שטח ירוק ומגרש ספורט לשחק בו, אלא שיש לו איזושהי תחושה שהוא גדל במקום שיש לו סיפור, שיש לו איזושהו חיבור אישי למקום הזה. לדעתי, בלי זה, כל מה שאנחנו עושים לא שווה שום דבר. מה הזהות של המקום.

אם אנחנו מנסים ללכת באמת למטרת העל, לחשיבה בגדול- מה אנחנו באים לשרת פה, זה איך לחבר יותר טוב את תושבי העיר – מילדים, נערים ועד המבוגרים, לזהות של המקום שבו הם גרים. איך אנחנו עושים את זה יותר טוב מכפי שעשינו את זה עד עכשיו, וזאת בלי חלילה לזלזל במה שעושים עד עכשיו, שהוא מאוד חשוב, אבל איך אנחנו עושים את הצעד קדימה בשביל לשרת את המטרה.

גב' עדי הוניגמן:

אני מאוד מאוד מסכימה אתך, מהכובע שלנו של קהילה זה בעצם מה שאנחנו עושים. אנחנו כל הזמן חושבים איך לחבר את התושבים והתושבות לזהות המקומית, ודרך הזהות הזאת לחבר אותם לשכונה שהם גרים בה ולעיר כולה. אני מאוד מסכימה שזה הדבר. עובדיה, הרים את הדבר הזה משום מקום בעצם, ולאט לאט אנחנו מייסדים איזושהי תורה, ויש לנו איזושהי תורה לדבר הזה.

גב' שרי ישראלי:

אבל יש לשכונות האלה גם הסטוריה. לשכונות החדשות- כפי שציין כאן חיים גורן, צריך לבנות את ההסטוריה, כך שאפשר יהיה לדבר על זה עוד 20 שנה.

מר חיים גורן:

צריך להיות להן סיפור מורשת.

גב' שרי ישראלי:

הסיפור צריך לבוא עם הזמן. לכן אני חושבת שהשכונות הצפוניות זו לא דוגמא למקום עם סיפור.

מר חיים גורן:

ולכן אני חוזר לשאלה, וגם בהקשר למה שאמרת: מה אתם מרגישים, אולי, ואולי אנחנו עוד לא בשלב הזה,

שכן יכולה להיות קפיצת המדרגה הבאה. עשיתם, בניתם איזושהי תשתית, עם סיורים, עם שימור ידע ועם כל מה שנעשה, ואני אומר את זה לכולם. מה הצעד הבא שאנחנו יכולים לעשות ביחד. בסוף התפקיד של חן קראוס ושלי בהקשר הזה יהיה לדפק על הדלת של מנכ"ל העירייה, של ראש העירייה, של מי שצריך, ולנסות להביא את המשאבים לטובת הדבר הזה. אבל אנחנו נשמח לשמוע מכם-שאתם מומחי התוכן והידע, מה באמת יכול להרים אותנו למדרגה הבאה.

מר עובדיה כהן:

אני יכול להתייחס לשני דברים:

הדבר הראשון, כאשר אתה אומר מורשת-זה מיד לוקח אותך צעד אחורנית, ועולה המחשבה על העתיד. השפה העירונית היא שפה מאוד חדשנית, צופה פני העתיד, אפשר לדבר על עיר עברית אבל בסוף מה שקיים זה עניין היזמות והכל נע קדימה בקצב. לכן הרבה פעמים, דווקא מנהלים ומנהלות של המרכזים הקהילתיים הם הסוכנים שלנו בשטח בעבודה השוטפת. והרבה מהעבודה שלנו בשנה שנתיים הקרובות זה למשל להטמיע את מה שדיברת עליו מאוד יפה עכשיו, חיים, את החשיבות של הדבר הזה, ולראות איך זה מיתרגם לתכניות העבודה, ואיך המשאבים-שאנחנו ממילא מפעילים אותם, אנחנו ממילא עושים אירועים אז בואו נראה איך האירוע הזה מתחבר נכון למקום, ומתחבר בצורה נכונה לסיפור המקומי. זה פער שיש לנו. אני מניח שגם עבודה מול מנהלי בתי ספר היא דבר שאפשר לעשות.

אני אגיד משהו שאמרתי למיכל כאשר פגשתי אותה לראשונה, אמרתי שהרגשתי קצת לבד, שאנחנו לבד. כי אני חושב שיש הרבה ידע בעירייה, שהצטבר עם השנים, של איך עושים את הדברים, לגבי האיד, ואני חושב שיש הרבה חשיבות באיגום של הידע, במתודולוגיות, ולא שבהכרח נצטרך להמציא אותם, וזה יכול לקדם את כולנו.

מיכל למשל עוזרת לנו הרבה ומניידת לנו מחשבות כי הן צוות של מומחיות שם, וזה משהו שהיה חסר לנו למשל. ויש הרבה מחלקות מקצועיות. אם אני צריך עכשיו משהו מהנוער יש את מחלקת נוער. יש את המחלקות המקצועיות.

מר חיים גורן:

שהם המומחים לטובת העניין.

מר עובדיה כהן:

אנחנו יודעים מה זו המורשת המוחשית, אבל לגבי המורשת הבלתי מוחשית-אנחנו צריכים לראות מה

עושים עם זה, גם בהקשר העירוני.

גב' יעל אטקין:

אני רוצה לשאול שאלה, ואני מתחברת להמון דברים שנאמרים כאן.

אני איך שהוא התרשמתי שאנשי השכונות האלה בדרום, ואני עשיתי איזשהו פרויקט לילדים בשכונת ידידיה ואני מאוד מחוברת שם לכל האזור הזה, וגם לשכונת התקווה, ואגב יד אליהו- המשפחה שלי משם, ואני עוד זוכרת שחיפשתי שם קיפודים לפני 30 שנה ומצאתי על הדשא.

גב' חן קראוס שמחוני:

גם עכשיו את יכולה למצוא.

גב' יעל אטקין:

בסוף התרשמתי שאנשים נוטים להיות חשדניים. כאשר בא אליהם למשל צוות של העירייה, ולא משנה מאיזו מחלקה, ושואל אותם שאלות או מנסה לגייס אותם לאיזשהו שיתוף פעולה, אנשים מיד לוקחים צעד אחורה ולא מדברים כל כך. ובשיטת העבודה או המחקר שאנחנו מכירים בהקשר של שימור מורשת בלתי מוחשית, אני לא יודעת אם אתם מתעסקים בזה בכלל או האם יש איזשהו אגף בעירייה שנוגע בזה, אבל יש את העניין של מיפוי קוגניטיבי או מיפוי מנטאלי. שיושבים עם אנשים ודרך מפה מאוד פשוטה של ציורים, או של סימון מקומות או אייקונים או דברים מסוג זה- מצליחים לחבר את הסיפור או כמה סיפורים. ואז באמת משתמשים ברעיונות האלה או באיזשהו תוואי של זכרונות, כדי לחבר באמת את השכבה הנוספת הזאת שחסרה.

אני מאוד מחוברת למה שאמרת, עובדיה, יש באמת המון ידע בעירייה. וניסו בשלבים כאלה או אחרים, וגם המועצה היתה שותפה לחלק מהרעיונות, לייצר תכניות אב או איזשהן תכניות אסטרטגיות לכל שכונה. וכל שכונה היא אחרת, אפילו המתודולוגיות לא תמיד זהות. ויכול להיות שצריך להיות עוד איזשהו סעיף בתוך העבודה או הדברים שחושבים עליהם ומקדמים, או חושבים איך לעשות אותם. כי במאמר מוסגר, האנשים האלה שזוכרים ומכירים- הולכים ונעלמים. האוכלוסיה משתנה, השכונות משתנות.

גב' חן קראוס שמחוני:

אני רוצה לשאול את עובדיה- כמה אתה מרגיש במהלך הדרך את התמיכה של העירייה, את הגב, את

ההבנה של החשיבות של זה.

מר עובדיה כהן:

אנחנו העירייה.

גב' חן קראוס שמחוני:

את האגפים האחרים בעירייה.

מר עובדיה כהן:

קודם כל מנכ"ל העירייה, לצורך העניין, מאוד מדבר על זה, וכל פעם מדבר על הסיפור, הסיפור, הסיפור. כן. תמיד יש עוד מה לתת, אבל עכשיו אנחנו בשלב שיש כל מיני יחידות שיש להן כבר הסטוריה ורכשו את הידע, ויש עוד יחידות חדשות שקמו וצריך לראות איך מסדירים מתודולוגיות סביב זה וכו'. אני חושב שתכנית השימור שנעשתה- זה כיוון מעניין שאפשר ללמוד ממנו ולקחת אותו. כמו בכל תחום, בסוף זה כמו רך שנולד ומתחיל ללכת, ולאט לאט צוברים עוד ידע ועוד ניסיון. ואני חושב שהעיקר הוא להבין את הערך של זה, ואת החשיבות של זה, ואת המשמעות של זה, שער ושכונה לא יכולה להתקיים בלי הדבר הזה, שהדבר הזה הוא ממש חמצן של שכונה. לייצר תמונת עבר זה משמעותי עבורנו כדי לקבל החלטות. כי אם אני אדע שיש איזשהו עץ משמעותי בשכונה, אני לא אביא את שפי"ע שיורידו אותו בשנייה וחצי, כי זה מה שקורה לנו. זה משפר את קבלת ההחלטות שלנו גם ברמה הפרקטית. יש עוד עבודה לעשות כדי להסביר את הערך של הדברים האלה בקרב אנשי העירייה.

גב' לריסה שניטקינד:

קודם כל אני רוצה לחזור ולהזכיר את מה שהוזכר, ואני מבקשת כן להעלות לדיון ולטפל בפרויקט המאוד חשוב של "תל-אביב נגלית לעין", ולצד פרויקטים כבר מתו בשנים האחרונות. זה היה הרבה לפני תקופתי, עם גורמים של המדינה, כמו בן צבי והארכיון ובית העיר, וזה עבר יותר לבית העיר, וכמה פרויקטים תיעודיים של חוקרים שעלו הרבה מאוד כסף, כבר לא בנמצא- לא החומרים ולא המערכות. פה אנחנו מדברים גם על החומרים וגם על האנשים. גם על החוקרים שמחפשים את החומרים וגם על האנשים שמסרו את החומרים ועדיין מקווים שיתעדו אותם. עיריית תל-אביב היתה הראשונה שהתחילה את פרויקט "עיר נגלית לעין", ומה שקרה בסופו של דבר, פרויקט "עיר נגלית לעין" מתקדם ונכנס לערים רבות שמקדמות אותו, ופה זה גסס ומת. וגם השימוש בחומרים וכל הזכויות והמוניטין הולכים למקומות אחרים, ותל אביב נפגעת במוניטין שלה. ואני פוגשת את זה לפחות מספר פעמים בשבוע בצורה מאוד לא נעימה. ואנחנו מנסים לראות עכשיו מה עוד ניתן לעשות ועל מה עוד להיאבק, כאשר יש פה משהו שכרגע גסס כבר וכמעט מת, ולהבדיל מדברים אחרים שלא ראיתי אבל שמעתי עליהם, את זה עוד אפשר להציל ולהרים את זה. וכבר יש שם חומרים מדהימים, ראשוניים ומקוריים, וחשוב גם להמשיך ולדבר עם האנשים שנגמרים לנו. עוד נקודה, ואני שוב חוזרת ואומרת. אני מבקשת, בכל מקום שהורסים משהו, איזשהו בניין, משהו בעיר, כן לידע לפחות את הארכיון, כך שנוכל להספיק באופן הכי בסיס לדאוג למסמכים, למידע, לצילומים ולפעמים ניתן להגיע כך לאוספים מאוד מעניינים, וזה בתוך פעילות העיר, וזה נשכח סתם.

ברור שלא הכל מגיע אלי, אבל גם לאחרונה הגיעו כמה וכמה דברים, כשזה כבר מאוחר, ואין לי מה לעשות. הדברים האלה צריכים להיות מטופלים איפה שהוא עם תחילתם של פרויקטים כאלה.

ונקודה שלישית: יש מקומות בארץ, ובחלק מהם היינו עם מיכל, שעושים פרויקטים בשיתוף עם הארכיון, יחד עם החינוך, הקהילה, וגם עם ילדי בתי הספר ואפילו עם ילדי בתי הספר היסודיים. כמו למשל פרויקט בן דורי, שגם מתנהל בעיר תל-אביב, אלא שבעיר תל-אביב, להבדיל לדוגמא מחיפה, זה לא עובר דרך הארכיון. יש לזה משמעות גם בכל הנוגע להשמשות החומרים שיש בארכיון. להשמיש זה בדיוק אותו שיתוף פעולה שאני מדברת עליו, כך שכאשר יש פרויקט כזה כן חשוב לעבור דרך הארכיון, ולהושיב סבא ונכד בתוך חומרי הארכיון. ובשביל זה אנחנו צריכים משאבים אחרים, מיומנויות אחרות. אנחנו יודעים לעשות את זה אבל אין להם שום יכולת, וחבל. יש לנו חומרים. וחבל, כי אלה שיתופי פעולה שאתם אפשר ללכת למנכ"ל.

מר חיים גורן:

הייתי בארכיון אחר לא מזמן, יש לו מרכז מבקרים לא גדול, ויש שם משחק חמוד – כמו למצוא

בקופסאות כל מיני צילומים ומסמכים.

גב' לריסה שניטקינד:

יש שם תיקים שהם לא תיקים אמיתיים, בנו תיקי עניין לכל מיני אוכלוסיות.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

אני אגיד שמה שעלה פה, והדבר בא לידי ביטוי גם בדברים של עובדיה, ואני מיד אתייחס גם למה

שאמרה לריסה, שאיגום המשאבים הוא בכמה רמות.

האחד הוא בשימוש בידע ומתודולוגיות, ובמסגרת הקמת המוזיאון אנחנו מפתחים באמת כל מיני מתודולוגיות, ואנחנו יודעים גם מה קורה בעולם בהקשר של שימור ידע ואיסוף סיפורים מקהילה. אנחנו לא ממצאים את הגלגל, זה משהו שכל העולם חווה אותו ויש פרויקטים מאוד מעניינים. ואנחנו גם עושים סוג של התנסויות ורואים מה מתאים, איך מתאים למוזיאון בתל-אביב. כמו שנאמר פה, יש דיפרנציאציה מאוד גדולה בין השכונות, ובטח יפו שזה מקרה בפני עצמו שדורש הרבה מאוד טיפול.

אני חושבת שהיבט אחד הוא לייצר איזשהו HUB מקצועי כזה לכל מי שמתעסק בתחום. אני לא יודעת מהי התכנית שפיתחתם ביפו וברובע 9, ואני מאוד אשמח לגלות, ללמוד, לראות האם אנחנו יכולים לנסות לעשות איזשהו יישום דרך צוות המוזיאון או בכלל.

כן חשוב לי להגיד שהכלים שאנחנו משתמשים בהם הם כלים אמנותיים, אבל לא רק.

אני חושב שהדבר הראשון הוא בעצם הידע המקצועי, שלא ממש נשמר בשום מקום, והוא הרבה פעמים גם מאוד פרסונאלי. כלומר אם אני אשנה את תפקידי ומקומי או כל חבר אחר פה, אני לא יודעת כמה באמת הדברים האלה יישארו לעיר.

והדבר השני הוא שימור התוצרים, כלומר שימור כל התהליכים שנעשים. אני יכולה לכלול בפלטפורמה מסוימת את אוסף הסיפורים, וללריסה יש את הארכיון, אבל יכול להיות שיש עוד סוגים של תוצרים שאני לא חושבת עליהם. גם תערוכות במוזיאון זה עוד כלי, תערוכות בעיר, כלומר יש הרבה מאוד כיוונים של מחשבה, אבל שני הדברים שעלו פה מאוד מאוד חזק בעיני הם: הידע המקצועי, ומצד שני – מה קורה עם כל התהליכים שקורים עם התושבים, איפה הם נשמרים בסופו של דבר ואיך מועצם הידע המצטבר הזה, כאשר באמת "העיר הנגלית לעין" הוא פרויקט מדחים בהיבט הזה.

לשאלתך, אני בטח לא יודעת, ואני הכי חדשה פה בעירייה, איך נעשה סדר העדיפויות. אני לא יודעת אבל זה בהחלט משהו לתת עליו את הדעת. בסוף יש איזושהי עוגה וצריך להחליט איך אין בזבוז של הדבר הזה ואיך הכל בסוף מתכנס לאיזושהי סינרגיה של הכל.

גב' הראלה גולן: ושכל מה שאתם עושים יהיה ידוע. תקשורת, יחסי ציבור, צריך מישחו שיוביל את זה.

גב' מיכל בהרב עוזרד: נכון, אני מסכימה.

גב' שרון לנדס: לשאלה מי חסר היה בזימון, לדעתי זה דיגיתל.

קריאה: הדוברות בכלל.

גב' שרון לנדס: הדוברות, ודיגיתל הוא תחת הדוברות. כי הם אלה שמנגישים את הדברים לתושבים.

ותוך כדי שאת מדברת אני שואלת את עצמי- האם באתר העירייה צריך להופיע איזשהו מידע בכלל על כך שיש את הדבר הזה.

מר חיים גורן: אגב, גם החינוך חסרים פה.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

אם הייתי צריכה להגיד עכשיו-OK, עכשיו אני פונה למנכ"ל, מה 3 הדברים שהייתי מבקשת:

הראשון הוא מה שלריסה הצביעה עליו, והוא שהארכיון העירוני ייפתח לציבור כמרכז תיעוד ושיח. כלומר, שהארכיון לא יהיה רק לחוקרים ולמתי מעט, כך שיהיה מאוד קשה להוציא משם את המידע כי לא סרקו את המסמכים וכו'.

מר חיים גורן:

דיגיתציה קודם כל.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

נכון. גם לייצר דיגיתציה, אבל גם לייצר איזושהו HUB כזה של המון המון ארכיונים שהם קיימים בעיר והם לא רק הארכיון העירוני. יש המון ארכיונים בעיר, דובר פה על חנוך לוינ' שיש לו ארכיון משלו, ולקאמרי יש ארכיון משלו, וצריך לייצר איזושהו מקום שאפשר להיחשף בו לכל התוכן הזה, וגם יכולים לשבת בו סבא וילד ולתרום מידע.

גב' לריסה שניטקריןד:

לצורך ולתרום מידע.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

בדיוק. וגם לזה יש הרבה מאוד מודלים, וחשוב להגיד שיחד עם לריסה הסתכלנו על פרויקטים בעולם, טיילנו ביחד גם בארץ והבאנו גם מומחית שכבר כתבה פרוגרמה, ועכשיו אנחנו רק צריכים בית ותקציב. זה חלום, כאשר הרצון הוא שבאמת המרכז הזה יהיה גם מרכז הכשרה לארכיונים קהילתיים. אם עכשיו רוצים בשכונה מסוימת-להקים ארכיון קהילתי, שצומח ומלמטה, ומה שמעניין בעיקר את אותה שכונה זה כדורגל או מוזיקה או אוכל, או כל דבר אחר, ונעשים דברים כאלה. יש פרויקט שעשו על 100 העצים הוותיקים. לכל הדברים האלה שממש צומחים BOTTOM UP ביוזמות קטנות, לייצר גם מוקד של הכשרה, כלומר איך אני מייצר עכשיו ארכיון קהילתי, וגם איגום של הידע. זה חלום אחד.

החלום השני הוא המורשת הבלתי מוחשית שדיברנו עליה.

בעצם לעיר אין היום מקום לשמור את החפצים שלה. כלומר, היתה החלטה הרבה טרום זמני-שבמוזיאון לא יהיו חפצים, כי אין מחסנים ואין מקום.

מר חיים גורן:

תני דוגמא לחפצים.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

למשל, היתה פנייה לפני חצי שנה, לא הרבה לאחר שנכנסתי לתפקיד התקבלה פנייה מתושבת שאבא שלה היה אחד מהכבאים הראשונים, ויש לה את חליפת הכבאי שלו עם הכובע, והם רוצים לתרום את זה, התלבושת הזאת זה נכס עירוני. אצל לריסה אי אפשר לשמור את זה.

גב' לריסה שניטקינד:

פונים אלי מידי פעם.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

פונים ללריסה וגם אלי כבר פונים. ברגע שהמוזיאון ייפתח אני צופה מבול של פניות- לגבי אלבומים, תקליטים, חפצים, תלבושות, מדליות, מטבעות. אנחנו נמצאים במה שנקרא- מפנה הדורות, כולנו מרגישים את זה, אנשים מרוקנים את הבתים שלהם, ולעיר אין שום מענה לדבר הזה- גם ברמת אוצר, כלומר איש מקצוע שיגיד- יש כבר 3 מטבעות מאותו סוג, המון תודה אבל עם זה תפנה למקום אחר, אי אפשר כמובן לאסוף את הכל. אבל גם ברמה המקצועית-שזה צריך להיות מחסן שהוא מאוקלס, משומר, עם עישון, עם כל מה שצריך בשביל לשמור על החפצים, עם משמרים לבד, למתכת וכו'. זה מקצוע בפני עצמו.

גב' שרי ישראלי:

אפשר להגיד גם שלאיילת יש במחסן של ביאליק – כל מיני דברים של דיזנגוף, שזה לא בא לידי ביטוי בשום דבר.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

זו הבקשה השנייה, וזה יכול להיות תחת המוזיאון או לא תחת המוזיאון.

והדבר השלישי הוא באמת להחיות את "העיר הנגלית לעין", אבל להחיות את זה בצורה שהיא SUSTAINABLE.

מר עובדיה כהן:

יש בעיה עם הפרויקט הזה.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

יש את "ישראל הנגלית לעין" שהוא פרויקט ארצי.

מר עובדיה כהן:

האינטרסים פה הם נוגדים.

גב' לריסה שניטקינד:

אין שום אינטרסים נוגדים כי יש הסכמים.

מר חיים גורן:

לא נפתח את זה כרגע לדיון, הנושא של "העיר הנגלית לעין" דורש דיון בפני עצמו.

גב' שרון לנדס:

זה פרויקט שהיה בשנת ה-100.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

אלה 3 הבקשות שלי.

ואני רוצה להגיד שהפורום הזה הוא מאוד כיף, וממש תודה. כמו שעובדיה אמר, לפעמים יש רגע כזה שבו מרגישים לבד במשהו, ממש תודה.

גב' שרון לנדס:

אני רוצה להעלות את שאלת השיטה. איפה אנחנו רוצים שבן אדם יצרוך את הדבר הזה. איך אנחנו רוצים שהוא ידע שזה בכלל קיים ואז איפה אנחנו רוצים שהוא יצרוך את זה. האם זה בתוך מוזיאון כזה או אחר? האם תוך כדי הליכה מודרכת ברחוב או הליכה ברחוב לבד, אדם הולך ורואה פתאום שכאן גר נתן אלתרמן. האם זה דיגיטלי, ואז איפה נמצא כל המידע הזה. צריך לחשוב על השיטה, כי הסיפורים בסוף הם ישנם, הם קיימים, צריך לדעת על איזה פלטפורמה ובאיזה שוק, באיזו ככר עיר אנחנו מנגישים אותם. ויש לנו המון אמצעים: יש לנו את מיכל, ויש לנו אותי, ויש לנו את לריסה.

גב' לריסה שניטקינד:

אפשר גם וגם וגם.

גב' הראלה גולן:

לאנשים המבוגרים האמצעים הדיגיטליים הם פחות נגישים.

מר ירמי הופמן:

אני חושב שהשאלה שעלתה פה היא מצוינת והיא בכלל לא ברורה מאליה, ואם יש עוד דמות שחסרה פה, ואולי היא הראשונה- זה התכנון האסטרטגי, ואני אהיה אולי אישי וספציפי ואני אגיד- רן ברעם מתכנן אסטרטגי. והם יוכלו אולי לתת לנו כלים לחשוב איך אנחנו מנהלים את העניין, איך

אנחנו מתחילים לחשוב מתודולוגית. כי יש לנו פה חומרים ולא צריך מיד לקפוץ לפתרונות. תמיד בשלב הזה הנטייה היא מיד לקפוץ לפתרון הראשון שמכירים.

מיפוי: יש פה הזדמנויות וצריך לעשות את המיפוי הזה, זו משימה חשובה. זו הזדמנות שקוראת פעם אחת.

ואם אתה שואל מה כן ומה לא, גם בצפון יש אזורים רלבנטיים ולא צריך לשכוח את הצפון. אני יכול לספר עליהם, אבל זה לא עכשיו.

הנושא שהוצג פה של חפצים, ARTIFACTS – הוא היום העניין בעולם. ה-METS בניו-יורק- יש לו את אחד האוספים הכי גדולים בעולם. כל המורשת האמריקאית כולה היא בעצם INTOUCHABLE דרך האובייקט, דרך המוצג. מוזיאון ברזיל שנשרף עכשיו, היו בו 20 מליון חפצים וכל המורשת הברזילאית נשרפה. יש המון דוגמאות.

גב' לריסה שניטקינד:

צריך להנגיש את זה דיגיטלית ויחד עם זאת לשמור על החפץ. אתה לא יכול להגיד למישהו שרוצה לתרום- לא, זה צריך להיות רק דיגיטלי. זה לא מקובל.

מר ירמי הופמן:

עוד דוגמא היא המוזיאון בפריז של ג'ון נובל, שנקרא אמנות ראשונה. הם לא מדברים על אמנות פרימיטיבית אלא על אמנות ראשונה, כל המסכות וכו', אלפי חפצים. תל-אביב צריכה את זה.

גב' שרון לנדס:

והיא ראויה לזה. מגיע לה.

גב' מיכל בהרב עוזרד:

מישהו דיבר אתי על איזה משחק, ואחר כך אני רואה את זה במכירה פומבית, אנשים קונים את זה בהרבה מאוד כסף וזהו, זה יוצא. וזה נכס שיכול היה להיות נכס עירוני. את המדים שדיברתי עליהם בסוף הפניתי למוזיאון מכבי האש שנמצא בחולון, ושם זה יהיה. ויש ערים שיש להן, אפילו לפתח-תקווה יש דבר כזה, קטן, צנוע, ואין סיבה שלא יהיה דבר כזה לתל-אביב.

מר ירמי הופמן:

אני רוצה לספר סיפור על מגרש בני יהודה שהוזכר כאן. צ'יץ' היה אוהד שרוף של בני יהודה. בשנת

1974, כאשר הוא נבחר ועלה לשלטון הוא היה הולך בשבתות ויושב שם במגרש עם האוהדים, ויש על כך מורשת שלמה. והיה גיבור קרואטי שלקח פעם ראשונה את בני יהודה, אני לא זוכר אם זה היה לאליפות או כמעט, והוא נהרג בתאונת דרכים.

מר חיים גורן:

קודריצקי. ויש שם ציור גדול שלו.

מר ירמי הופמן:

יש שם ציור ענק שלו, וכל שנה עושים טקס ומזמינים את אשתו- שהיא עדיין חיה בארץ. כולם מגיעים

ועורכים טקס גדול.

אבל, האם אתם יודעים מי זה ביתר עזרא? מסתבר שהיתה קבוצה בשם ביתר עזרא. היא היתה הקבוצה הכי גרועה שהיתה EVER. המיוחד בה היה שכל שחקן שסיים את הקריירה ואף קבוצה לא היתה מוכנה לקבל אותו יותר- היה בא לשחק בביתר עזרא. הוא היה בא ומקבל מדים. עד היום המאמן של ביתר עזרא נמצא בשכונת התקווה, וכאשר מדברים באים לראיין אותם על ביתר עזרא- אנשים מתחילים לבכות, עם הזכרונות של איזה שחקנים עברו אצלם, כי כל השחקנים הגדולים עברו אותם. זה סיפור קטן שאנחנו עכשיו מגלים וזו מורשת בלתי מוחשית. ואז עולות שאלות כמו-האם לשמור את המגרש, האם לשמור את הציוד.

גב' לריסה שניטקינד:

לגבי כל התיעוד של סיפורי השכונות: אני לאחרונה

קיבלתי סיפורים של כמה וכמה שכונות, שלחתי

והתייעצתי עם חוקרת מאוד ידועה בעיר, ואין לזה ערך היסטורי.

אני יכולה להמליץ לקחת ליווי של מתעדים מקצועיים שיוכלו לחבר ולעשות מאותו פרויקט שהוא טוב לשכונה, גם איזשהו כיוון של תיעוד בעל פה, ולזה יש מתודולוגיה.

מר חיים גורן:

לדיון הזה יהיה המשך, תהיה עוד ישיבת וועדה.

ואני רוצה לסכם את הדיון שהתקיים כאן היום.

ולמרות שירמי אמר שלא נקפוץ לפתרונות, אני בכל זאת רוצה לציין בקצרה שלושה ACTION ITEMS שהייתי רוצה שכבר יקרו, תוך כדי תנועה, בלי להגיד שזה הפתרון.

האחד הוא ביחד עם שרי ישראלי. אנחנו מקדמים שבוע מורשת. אני יודע שגם למועצה לשימור אתרים יש שבוע מורשת.

גב' יעל אטקין:

יש לנו שבוע שימור אתרים, אבל זה לא רק בתל-אביב, זה בכל הארץ.

מר חיים גורן:

אני מדבר על שבוע מורשת, פרויקט ששרי ישראל הגישה למשרד מורשת וקיבלה אישור תקציבי עקרוני, אבל צריך עוד לפרוט את זה לכספים. מנכ"ל העירייה על זה, והרעיון הוא בעצם לעשות, אם נספיק ונצליח בחול המועד סוכות, ואם לא- זה יהיה בחול המועד פסח, ממש שבוע של הפנינג מאוד מאוד גדול, פסטיבל מאוד מאוד גדול סביב סוגית המורשת.

גב' שרי ישראלי:

יחד עם המוזיאונים והאתרים ההיסטוריים.

גב' יעל אטקין:

זה תחת איזושהי תמה?

מר חיים גורן:

אנחנו עכשיו עובדים על זה. ברגע שיהיה לנו אישור תקציבי ואישור להתחיל, נצלול לעניין.

גב' שרי ישראלי:

אפשר להתחבר גם אתם.

מר חיים גורן:

ברור.

גב' שרי ישראלי:

כי בזמנו העברתי את זה לתמר ב-2021.

גב' יעל אטקין:

לקח להם 3 שנים לאשר.

מר חיים גורן:

אמרתי את זה רק בכותרת.

הדבר השני קשור לדברים ששרי ישראל עושה עכשיו, וזה שכבת GIS. יש לנו הרי GIS עירוני, ומדובר בשכבה של כל אתרי המורשת, שאפשר

יהיה להגיע אליהם בשליפה ואנחנו גם נקשר אותם לאחר מכן ללינקים, למידע, וזה קשור לנושא הדיגיטציה שדיברנו עליו. זה דבר שיכול להיות מאוד מאוד משמעותי.

מר חיים גורן:

ודבר אחרון-שבשבילו הייתי רוצה את אנשי מינהל החינוך, פעם היה חידון רחובות, אני לא יודע אם זה עדיין קורה.

גב' שרי ישראלי:

לא, זה לא קורה.
אני עשיתי את זה בזמנו ושירלי הורידה את זה, כי היא לא רצתה תחרות בין בתי הספר.

מר חיים גורן:

אולי צריך לעשות את זה בלי תחרות, או בתחרות קצת אחרת. צריך להיות איזשהו חידון, צריך להיות איזשהו אירוע של מערכת החינוך שקשור למורשת העירונית, וצריך לחשוב גם על זה- איך אנחנו מפצחים את העניין הזה.

גב' חן קראוס שמחוני:

תודה רבה :

בנוסף למה שאמר חיים גורן אני מרגישה שיש HUB מאוד גדול סביב הנושא הזה, והבנה כל אחד בתחומו או בחיבורים שקורים- מבין את המשמעות והצורך בזה, אבל אני חושבת שמה שחסר זה תפיסה עירונית רחבה של הנושא הזה, שממנה נגזרת השאלה מה קבלת ההחלטות שלנו כעיר. דיברנו על הדברים היותר קלים, אבל גם אני יושבת יחד עם חיים בוועדת תכנון ובנייה, והשאלה היא איפה זה מגיע לידי ביטוי בתכנון ובנייה, בתכנון העיר שלנו, באיך היא נראית, בכל אחד מהתחומים שהעיר עובדת איך מסתכלים גם במשקפיים של מורשת, בסיפור השכונתי, ב-DNA המקומי, וזה באמת חלק מהתכנית הרחבה. אנחנו רשמנו את הכל.

אתם תקבלו את הפרוטוקול של הישיבה.

אנחנו עוד נמשיך וניפגש.

תודה רבה רבה לכם.

הישיבה נעולה

